

Sygn. akt II UK 144/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku P. Spółki z o.o. Spółki Komandytowej w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.
z udziałem zainteresowanego W.J.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 stycznia 2013 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 30 listopada 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. decyzją z dnia 30 czerwca 2010 r. ustalił obowiązek podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu przez wspólnika-komandytariusza odwołującej się spółki „P.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej w W. - W.J.

Spółka wniosła od tej decyzji odwołanie wskazując, że dopełniła obowiązku zgłoszenia komandytariuszy do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego we właściwym momencie i nie naruszyła tym samym ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w W. wyrokiem z dnia 4 marca 2011 r. oddalił odwołanie.

Sąd ustalił, że wspólnik-komandytariusz Spółki W.J. został zgłoszony do ubezpieczenia emerytalnego, rentowego i wypadkowego od 3 lipca 2006 r. do 28 grudnia 2008 r. W.J. jako komandytariusz wstąpił do Spółki na podstawie aktu notarialnego sporządzonego w dniu 22 maja 2006 r.

Sporny stał się okres pomiędzy wstąpieniem do Spółki, a rejestracją Spółki w Krajowym Rejestrze Sądowym.

„P.” Spółka z o.o. Spółka Komandytowa w W. została wpisana do rejestru przedsiębiorstw Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 16 września 2005 r. Przystąpienie do „P.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej komandytariusza W.J. nastąpiło od daty podpisania aktu notarialnego, czyli od 22 maja 2006 r.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w W. przedstawione zarówno w samej zaskarżonej decyzji, jak i w odpowiedzi na odwołanie i uznał, że zainteresowany powinien podlegać ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu od 22 maja 2006 r., czyli od daty przystąpienia do Spółki w charakterze komandytariusza. Przystępujący do istniejącej już spółki komandytowej komandytariusz będzie objęty ubezpieczeniem społecznym od daty zawarcia stosownej umowy, w formie aktu notarialnego, która jest gwarantem ważności tej umowy. Nie jest natomiast istotna data rejestracji spółki w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Od powyższego wyroku apelację wywiodła odwołująca się Spółka, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, polegające na: błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu art. 13 ust. 4 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 17 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1858 ze zm.) oraz art. 106 w związku z art. 110 i art. 114 k.s.h., przez uznanie, iż wspólnik spółki komandytowej podlega ubezpieczeniom społecznym oraz zdrowotnemu od chwili złożenia oświadczenia o przystąpieniu do spółki komandytowej, a także naruszenie przepisów prawa procesowego, polegające na: naruszeniu przepisu art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 1 k.p.c., poprzez brak wskazania i właściwego logicznego uzasadnienia podstawy prawnej wyroku oraz nieprzytoczenie zarzutów odwołania i oceny tych zarzutów, co uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 listopada 2011 r. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w W. z dnia 30 czerwca 2010 r., przyjmując, że W.J. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu bycia komandytariuszem „P.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej w W. od 3 lipca 2006 r. do 28 grudnia 2008 r.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że apelująca, powołując się na poglądy doktryny, zasadnie podniosła, iż nie data zawarcia umowy notarialnej o przystąpieniu do spółki komandytowej, a wpis tej umowy do rejestru sądowego decyduje o uzyskaniu przez przystępującego do spółki statusu komandytariusza. Wpis bowiem do rejestru sądowego ma charakter konstytutywny, a zatem w tym momencie komandytariusz objęty jest obowiązkiem zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego.

Sąd wskazał, że przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie normują kwestii nabywania i zachowania statusu wspólnika handlowej spółki osobowej czy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wobec czego o okresie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności poprzez pozostawanie wspólnikiem spółki

komandytowej, wykonującej działalność gospodarczą, decydują przepisy Kodeksu spółek handlowych.

Sąd zauważył, że wspólnik, który zgodnie z umową spółki ma być komandytariuszem, status ten uzyskuje dopiero od chwili wpisu spółki do rejestru i od tego momentu jego odpowiedzialność jest odpowiedzialnością rozciągającą się na zobowiązania powstałe po zarejestrowaniu spółki, ograniczoną do sumy komandytowej (art. 111 k.s.h.). Przywołał także art. 114 k.s.h., który stanowi, że kto przystępuje do spółki w charakterze komandytariusza, odpowiada także za zobowiązania spółki istniejące w chwili wpisania go do rejestru. Oznacza to odpowiedzialność nie tylko za zobowiązania spółki komandytowej powstałe po zarejestrowaniu przystąpienia tego wspólnika, ale także za zobowiązania istniejące w chwili wpisania go do rejestru, czyli powstałe przed tym faktem. Wpis do rejestru ma więc – zdaniem Sądu – charakter konstytutywny.

Wyrok ten został zaskarżony skargą kasacyjną przez organ rentowy, który zarzucił mu naruszenie prawa materialnego - art. 2a ust. 2 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 5; art. 8 ust. 6 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 2 § 1 i § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 Nr 189, poz. 1158 ze zm.), art. 14 - 17 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 Nr 168, poz. 1186 – ze zm.), przez błędną wykładnię i przyjęcie, że zainteresowany W.J., który w dniu 22 maja 2006 r. złożył notarialne oświadczenie o przystąpieniu do prowadzącej działalność gospodarczą „P.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej w W., status wspólnika tej Spółki, prowadzący do objęcia go obowiązkiem ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i wypadkowym nabył 3 lipca 2006 r., tj. z dniem wpisania go do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego i z tym dniem nabył też status osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą; art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wskutek błędnej wykładni, przez przyjęcie, że przepis ten nie ma zastosowania do W.J. w okresie od podpisania aktu notarialnego o przystąpieniu do spółki komandytowej do dnia wpisania zainteresowanego do rejestru przedsiębiorców a w konsekwencji powyższego nieobjęcie go obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym, rentowymi i

wypadkowym w okresie od 22 maja 2006 r. do 2 lipca 2006 r.; art. 9 k.s.h., przez niezastosowanie tego przepisu i nieuwzględnienie określonych w nim zasad dokonywania zmian umowy spółki oraz skutków, jakie, w zakresie ubezpieczeń społecznych, wywołało przystąpienie zainteresowanego do Spółki oraz art. 114 k.s.h w związku z art. 14 - art. 17 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, przez błędną wykładnię i przyjęcie, że wyłącznie wpis do rejestru przedsiębiorców osoby, która na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego, przystępuje do prowadzącej działalność gospodarczą spółki komandytowej powoduje nabycie przez tę osobę statusu wspólnika z dniem dokonania tego wpisu.

W uzasadnieniu skarżący podkreślił, że akt notarialny należy zaliczyć do dokumentów konstytutywnych, a nie sprawozdawczych, bowiem taki akt określoną czynność prawną ucieleśnia i wyraża. Zatem skoro złożone przez W.J. i pozostałych wspólników notarialne oświadczenia stały się skuteczne w dniu 22 maja 2006 r. i w tym samym dniu W.J., już jako wspólnik, uczestniczył w zmianie umowy Spółki, to nieuprawnione jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że zainteresowany status wspólnika tej Spółki uzyskał dopiero z dniem wpisania go do rejestru przedsiębiorców.

Wskazano także, że żaden przepis prawa nie stanowi, że wspólnikiem-komandytariuszem jest tylko ta osoba, która figuruje rejestrze przedsiębiorców, a wpis wspólnika spółki komandytowej nie ma charakteru prawotwórczego, ponieważ nie zastępuje ani nie uzupełnia w żadnym zakresie aktu przystąpienia do tej spółki, a jedynie potwierdza stan faktyczny i prawny wynikający z tego aktu. Wpis ten nie stanowi także tytułu ubezpieczenia społecznego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się Spółka wniosła o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Członkostwo w spółce komandytowej uważane jest w systemie ubezpieczeń społecznych za prowadzenie pozarolniczej działalności objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy

o systemie ubezpieczeń społecznych). Spółka komandytowa powstaje z chwilą wpisu do rejestru (art. 109 k.s.h.). Zgłoszenie spółki komandytowej do rejestru wymaga wskazania z imienia i nazwiska bądź firmy (nazwy) komandytariuszy (art. 110 § 1 pkt 3 k.s.h.). W świetle tych unormowań nie budzi wątpliwości, że podmioty zawiązujące spółkę komandytową status jej wspólników (komplementariuszy i komandytariuszy) uzyskują dopiero z momentem wpisania spółki do rejestru, bowiem wcześniej spółka nie istnieje. Bardziej problematyczna jest sytuacja prawna komandytariusza przystępującego w formie aktu notarialnego do istniejącej spółki komandytowej. Rozważenia wymaga to, kiedy uzyskuje on status jej wspólnika, prowadzący do objęcia go ubezpieczeniami społecznymi z mocy ustawy, a więc czy następuje to z chwilą przystąpienia do spółki, czy też w chwilą wpisania go do rejestru przedsiębiorców.

W doktrynie prezentowane są dwa poglądy, pierwszy, że wpis do rejestru komandytariusza przystępującego do spółki ma charakter wyłącznie deklaratoryjny (np. J. Szwaja (w:) S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, M. Tarska, Kodeks spółek handlowych, Komentarz 2006, t. I, s. 760) i drugi, który opowiada się na jego konstytutywnym charakterem (np. M. Litwińska-Werner, Kodeks spółek handlowych. Komentarz 2007, s. 369; J.P. Naworski (w:) R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski, J.P. Naworski, K. Strzelczyk, Komentarz do Kodeksu spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, 2001, s. 299; J.A. Strzępka (red.), Kodeks spółek handlowych, Komentarz, 2009, s. 191). Drugi z tych poglądów uzasadniany jest treścią art. 114 k.s.h., stosownie do którego kto przystępuje do spółki w charakterze komandytariusza, odpowiada także za zobowiązania spółki istniejące w chwili wpisania go do rejestru. Podkreśla się w nim, że wpis komandytariusza do rejestru ma charakter konstytutywny dlatego, iż od tej chwili odpowiedzialność tego wspólnika obejmuje również zobowiązania spółki powstałe przed wpisem, jak również z tym momentem staje się on wspólnikiem spółki wobec osób trzecich. Prawnoksztaltujący aspekt wpisu do rejestru przedsiębiorców odnoszony jest zatem do odpowiedzialności komandytariusza wobec osób trzecich. Pogląd ten nie budzi wątpliwości wobec treści przytoczonego przepisu. Jednakże stosunek przystępującego komandytariusza do osób trzecich nie jest jedynym wyznacznikiem jego statusu w

spółce, bowiem istotne z tego punktu widzenia są również jego prawa i obowiązki wynikające ze stosunków wewnętrznych spółki (art. 120 i następane k.s.h.), które powstają od przystąpienia do spółki. Spółka komandytowa ma na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą (art. 102 k.s.h.), zaś przez umowę spółki komandytowej wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładów oraz, jeżeli umowa albo statut spółki tak stanowi, przez współdziałanie w inny określony sposób (art. 3 k.s.h.). Przyjęcie na siebie tego zobowiązania następuje w dniu przystąpienia do spółki, w której określa się wkład wnoszony przez nowego komandytariusza i jego wartość (art. 105 pkt 4 k.s.h.), co ma z kolei bezpośredni wpływ na jego udział w zyskach (art. 123 § 1 k.s.h.). Od tego momentu komandytariusz uczestniczy w przedsięwzięciu gospodarczym, jakim jest prowadzenie przedsiębiorstwa w formie spółki komandytowej i staje się podmiotem praw i obowiązków w stosunkach wewnętrznych spółki. Stąd też za trafny uznać należy pogląd, że komandytariusz staje się współnikiem już od chwili przystąpienia do spółki komandytowej, natomiast odpowiada za jej zobowiązania istniejące w chwili wpisania go do rejestru i od dnia wpisania. Wpis do rejestru nie kreuje zatem statusu przystępującego do spółki współnika, ale go potwierdza i ujawnia wobec osób trzecich.

Dodać należy, że art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że przymus ubezpieczenia wiąże się z każdym rodzajem aktywności przynoszącej osobie fizycznej określone dochody. Stanowi ona więc istotę prowadzenia pozarolniczej działalności i to ona ma kluczowe znaczenie dla obowiązku ubezpieczenia społecznego. Skoro działalność komandytariusza (wspólnika pasywnego) przejawia się w uczestnictwie w spółce komandytowej poprzez wniesienie wkładów i udział w zyskach spółki, to jej początek wiąże się z aktem przystąpienia do spółki, a nie wpisem do rejestru przedsiębiorców. To z uprzedniego nabycia statusu współnika wynika jego odpowiedzialność za zobowiązania spółki, a nie odwrotnie. Kształtuje się ona zresztą różnorodnie. Przykładowo, wniesienie wkładu przez komandytariusza w wysokości równej sumie komandytowej zwalnia go od tej odpowiedzialności (art. 111 k.s.h. w związku z art. 112 § 1 k.s.h.). W takim zaś przypadku wpis do rejestru nie spełnia roli prawotwórczej. Zauważyć również należy, że

odpowiedzialność komandytariusza obejmuje (po wpisaniu do rejestru) także zobowiązania spółki powstałe przed jego przystąpieniem do spółki, a więc przed podjęciem przez komandytariusza pozarolniczej działalności. Także więc z tego punktu widzenia reguły wynikające z art. 114 k.s.h. nie mogą przesądzać o dacie powstania obowiązku ubezpieczenia społecznego. Podkreślić w tym miejscu należy, że zasady odpowiedzialności wobec osób trzecich za zobowiązania wynikające z działalności stanowiącej tytuł ubezpieczeń społecznych nie kształtują w żaden sposób warunków podlegania tym ubezpieczeniom przez osoby fizyczne.

W związku z powyższym stanowiskiem uzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 8 ust. 6 pkt 4 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

/tp/